

Wij zagen ook hoe de oudste een meer bepaald idealistische, ja, mystiek-godsdienstige richting inslaat, terwijl Albrecht zich hoofdzakelijk op de geschiedenis toelegt.

Groot is intusschen het onderscheid tusschen Albrechts vroegere historische tafereelen en zijn latere. Wél blijft hij zich in één opzicht gelijk: het archeologisch-schilderachtige behoudt, nu als vroeger, al zijn bekoorlijkheid voor hem, ja, ongeëvenaard archeoloog als hij is, weet hij nu, met zijn veelzijdig ontwikkelden smaak, op veel schitterender wijze partij te trekken uit al de hulpmiddelen, welke dit bizonder vak zoo ruimschoots voor den schilder oplevert; doch — wat hij in de geschiedenis zoekt is niet langer meer het pathetische, dramatische, de afzonderlijke gebeurtenis, maar wel — en hier trof de Taeye den nagel juist op den kop, „*le caractère exact des époques. plutôt au point de vue psychologique, intellectuel et vraiment social*”.

Ja, om dit karakter is het hem, in de lange rij werken, welke wij hem van 1880 tot 1896 zien voltooien, blijkbaar vóór al 't andere te doen. Hoe zij ook heeten, zijn in 1880 voltooide *Filips de Schoone slaat zijn Zoontje Ridder van het Gulden Vlies*, zijn van 1883 gedagteekende *Paus Paulus III vóór 't Beeld van Luther*, zijn in 1885 eerst tentoongestelde *Hulde van de Gentsche Gemeente aan Karel V*, en de geheele reeks van de door hem voor Brugge en Veurne uitgevoerde kartons, waaronder ik vooral wensch te vermelden, *Filips de Schoone te Veurne* en *De Instelling van het Gulden Vlies*, staven glansrijk de bewering van mijn Fransschrijvenden konfrater.

Ik ben zoo vrij staande te houden, dat, Leys alleen uitgezonderd, geen ander Vlaamsch meester, in den loop van deze eeuw, *historische tafereelen* voltooide van zulke degelijkheid als Albrecht de Vriendt in deze zijn tweede periode. Wat hij daar geeft, dat is meer, veel meer en veel beter dan louter „kostuum-schildering” of archeologische geleerdheid. Evenals Leys zelf, doch anders dan hij, ik zou bijna zeggen: op meer met onze moderne begrippen van vorm overeenstemmenden trant, stelt hij ons menschen voor uit dezen of genen geschiedkundigen tijd, menschen, die, niet door hun kleedij en omgeving alleen, maar door houding en gebaar, type en uitdrukking van het gezicht, op ons den indruk maken dat zij werkelijk zijn menschen niet uit ónze, maar uit een ver achter ons liggenden tijd.

Van effektbejag, van tooneelmatig *insceniren*, geen spoor meer. Hoogst eenvoudig is, ook in de godsdienstige tafereelen van den oudsten broeder, de geheele voorstelling. De artiesten leggen er zich blijkbaar vóór al 't andere op toe, wat zij verhalen willen terug te brengen tot een minimum van drama, een minimum van *scène*. Eenvoudig zijn en in dien grooten eenvoud de grootst mogelijke kracht ontwikkelen — dat is blijkbaar hun leus geworden, die van den lyrischen dichter van *Hoe de Herderkens Jezus welkom zongen* evengoed als die van den epischen zegger van *Hoe de Gentenaars Karel V als Kind vereerden*.

Nu meen ik gerust te kunnen zeggen, welke werken van de gebroeders de Vriendt ik aanschouw als hun beste en mooiste. Zonder aarzelen noem ik, van Juliaan, *Doornrozeiken*, *Hoe de Herderkens Jezus Welkom zongen*, en *Hoe men*